

Hva kan vi gjøre for å hjelpe
barna våre?

DYSLEKSI
NORGE

HVEM ER «DYSLEKSI NORGE»?

- Frivillig organisasjon
- ca. 9000 medlemmer
- FFO-organisasjon
- Lokal og fylkeslag
- Egen ungdomsgruppe
- ca. 8 stillinger
- ALLE kan bli medlemmer!

- Lese- og skrivevansker/Dysleksi
- Matematikkvansker/Dyskalkuli
- Spesifikke språkvansker
- ca. 5 % - 10% i alle vanskegrupper
- noen sliter med flere vansker samtidig

Lesevansker i befolkningen

Ragna M. Grønstad

DYSLEKSI ER EN:

- språkbasert lærevanske
- arvelig
- omfatter flere språklige områder enn de som angår lesing og skriving.

Dysleksi betyr :

- ”å ha vansker med ord”
- synonymt med ”spesifikke lese og skrivevansker”
- ca. 20 % av elevene i skolen strever med å lese og skrive.
- ca. 5 -10% har dysleksi.

KJENNETEGN:

- vansker med fonembevissthet.
- markant svakere avkodningsferdighet enn forventet ut fra personens læringsevne.
- vansker med fonologisk lesing.
- vansker med hurtig gjennkjenning av ord (ortografisk lesing).
- vansker med leseflyt (å lese en ukjent tekst høyt med flyt, korrekt intonasjon og uten feil).
- lav lesehastighet som påvirker leseforståelsen, også for dem som har kompensert for de fonologiske vanskene).
- vedvarende vansker med rettskriving.
- enkelt og lite variert språk i friskriving.

FAGLIGE RETNINGSLINJER

for kartlegging, utredning og oppfølging av elever med dysleksi

D DYSLEKSI
NORGE

Faglige retningslinjer

MATEMATIKKVANSKER:

- Spesifikke matematikkvansker
- Forstår og mestrer matematikk markert svakere enn eget evnenivå, og skolefagene ellers.
- Har hatt vanlig god matematikkopplæring
- Kalles også for dyskalkuli (uenighet om)
- Rammer ca. 5-7%

SPESIFIKKE SPRÅKVANSKER:

- har problemer med å snakke. (Ekspressive vansker)
- har problemer med å forstå språk(begreper) , (impressive vansker)
- har problemer med å bli forstått
- følger ikke normal språkutvikling
- rammer 3-7%
- opptrer ofte sammen med lese- og skrivevansker
- MÅ oppdages i barnehagen.

FØLGEVANSKER:

- Problemer med retningsansen
- Problemer med å lære klokka og med tidsbegrepet. Horisontale tidslinjer best!
- Problemer med tall (ca.50%)
- Grovmotoriske vansker, (klossethet)
- Finmotoriske vansker uleselig håndskrift
- Problemer med ordenssansen

- Konsentrasjonsproblemer
- Mangelfull begrepsinnlæring
- Bruker mer energi, MR-undersøkelse
- Lav selvtillit
- Psykiske vansker på sikt - Ikke en følgevanske men en "livsvanske".
- Misforstår lett...

NÅR KAN VI OPPDAGE?

- "MATTEUS-EFFEKTEN": De rike blir rikere, og de fattige blir fattigere....
- Tidlig innsats, Turid Helland
- Høyen: 1-2.trinn: 80%, 3.trinn: 50%, 5.trinn:10-15%, komme inn i en god lese- og skriveutvikling.
- Starte i barnehagen, gode overganger.
- Planer for kartlegging, hver skole må ha klar tiltaksplan når kritisk grense/bekymring nærmer seg.

ELEVER MED DYSLEKSI HAR NYTTE AV:

- Undervisning bygd på grundig diagnostisering.
- Tidlig identifisering og tidlig hjelp.
- Fonologisk Grunnarbeid.
- Direkte undervisning.
- Multisensorisk stimulering.
- Mestring, overlæring og automatisering.
- Godt læringsmiljø.
- God IKT-bruk!

HVA HJELPER:

- Finn utfordringen tidlig.
- Tren på det som er vanskelig!
- Sjekk ut at opplegget virker.
- Bruk IKT, her er alle muligheter!
- Ikke gi deg hvis du ikke får hjelp.

LÆREREN ER VIKTIGST...

ENGELSK:

- Bruk Spelling Guideline.
- Glosetyggeren e.l.
- Nytt hefte!

GENERELLE TIPS:

- å dele ut kopier av/legge ut det som skal vises på prosjektor, tekstkamera eller overhead + det som skal skrives på tavla.
- å bruke dataskrift istedet for håndskrift.
- Arial, Verdana, Calibri. Skr. str.14
- å lære elevene strategier for å håndtere lærestoffet (alle læreres ansvar)
- å kompensere ved hjelp av tekniske hjelpemidler og lydbøker (ikke i alle fag på en gang!)

Generelle tips fortsetter:

- å innse at lesing, skriving og lytting på samme tid er nærmest umulig for de som sliter med LSV.
- å tilrettelegge alle prøver du har gjennom året, ikke bare eksamen.
- å bruke illustrasjoner i tillegg til tekst. Gjerne også multisensorisk innlæring.
- å gi beskjeder både skriftlig og muntlig.

Leser søker bok

er en forening som jobber for at alle skal ha tilgang til gode bøker.

www.boksok.no

HJELPEPROGRAMMER:

- Lese og skrivestøtte:
 - Stavekontroll
 - Ordbøker
 - Ordfullføring/prediksjon
- Talesyntese:
 - Leser opp alt på skjerm
 - Kan brukes til å lage egne lydfiler

HVA FINNES:

- Lingdys, Lingright, Lingspeak www.lingit.no
- Textpilot www.lingit.no
- CD-ord www.mikrov.no
- Claroread www.tretac.no

- Dette er produkter som er litt forskjellige, men som alle er laget til samme formål.
- Alle er godkjent på NAV.
- Støtte på 3200kr. til PC.

LYD:

- Tilgang til fagstoff via lyd. Husk: diskriminerende å ikke ha tilgang.
- www.nlb.no Gratis lydbøker for elever med lese- og skrivevansker
- www.statped.no/skolelydbok
- Lær elever og lærere å lage egne lydfiler!
- www.smartbok.no
- Brettboka: Ny app. Pass på at det er lyd på boka! (PC)

HVA KAN DU GJØRE?

- Ta ansvar for kost-trim-søvn!
- Informer skolen når ting ikke fungerer.
- Gå til skolens ledelse hvis kommunikasjon med lærer er vanskelig.
- Vær saklig!
- Snakk godt OM skolen til barnet, men vær ærlig i kommunikasjonen MED skolen når du sliter.

APPER:

- Norsk Pedagogisk dataforening. www.nped.no
- www.statped.no

FACEBOOK:

- Dysleksi Norge- nytt om IKT
- Brettet
- Dysleksi Norge
- L1- Ellens beste skoleapper
- DIS- data i spesialundervisningen

TWITTER:

- sjova

KONTAKTOPPLYSNINGER:

Åsne Midtbø Aas, Pedagog i Dysleksi Norge

www.dysleksinorge.no

Blogg: dysleksidama.blogspot.no

aasne@dysleksinorge.no

Mob:95115779

